

Het begint allemaal in oktober 1968 als Gerard Reve een bezoek brengt aan zijn uitgever Geert van Oorschot die in Vesc (departement Drôme) een vakantieverblijf heeft. De zelfgekroonde volksschrijver woont dan nog officieel in het Friese Greonterp, maar de desolate Franse landstreek met zijn uitgestrekte bergweiden en lavendelvelden maakt zo'n indruk op hem, dat hij besluit om een halve berg, inclusief een bron en een stuk bos aan te kopen. Hier moet het grote schrijfpaleis gaan komen waar de auteur altijd al van gedroomd heeft.

De Franse jaren van Gerard Reve

In de jaren die volgen, pendelt Reve frequent tussen het vaderland en Les Chauvins, bij La Paillette, om op de fundamenten van een oude ruïne aan zijn 'Geheim Landgoed' te bouwen. Langzaam vordert zijn trotse woonstede die gaandeweg steeds meer het uiterlijk van een bunker begint te krijgen. Of zoals Erwin Mortier in zijn boek *Avonden op het landgoed - op reis met Gerard Reve* schrijft: 'Het landgoed is de isoleercel van een volstrekt onaangepast mens. Het is Betondorp in de bergen.' In een brief aan Simon Carmiggelt uit 1971 zegt Reve: 'Eén vertrek van ons Franse huis is bewoonbaar, met een raam, en een gootsteen en een dak dat nergens lekt. Je kunt, als je geen geboren stinkdier bent, heel fris en zindelijk leven zonder stromend water: het is een kwestie van discipline en handigheid.'

Niettemin schroomt de op media-aandacht beluste Reve niet om menig journalist uit te nodigen voor een bezoek aan het rommelige bouwterrein. Op archiefbeelden uit die Franse begintijd zien we hem als noeste arbeider, hard werkend in de bakkende zon, zand scheppend en stenen verplaatsend.

Medio 1973 heeft de inmiddels 50-jarige auteur opnieuw zijn oog laten vallen op een huisje in de streek. Dit keer een bouwval in het vlakbij gelegen Le-Poët-Laval, een middeleeuws dorp aan de D540 tussen Montélimar en Dieulefit. Het stenen hoekhuis wordt net als het 'Geheim Landgoed' eigenhandig opgeknapt. Eerst met levensgezel Joseph Cals (alias Jakhals) en later met diens opvolger, de Schiedamse kunstenaar Joop Schafthuizen (alias Matroos Vosch). Het gebouwtje wordt La Grâce gedoopt, niet als herinnering aan Huize het Gras, de vroegere woning in Greonterp, maar ter ere van de genadevolle Maagd Maria. De pers weet het nieuwe adres al snel te vinden. Zo neemt de BRT een gedenkwaardig interview af waarin Reve een openhartig beeld schetst van zijn leven in het plaatsje waarover hij zelf zegt: 'Er wonen voornamelijk mensen *à la retraite*. Het is geen toeristendorp, maar een Frans dorpje (± 21 huizen) van Van Oude Mensen De Dingen Die Voorbijgaan.'*

In de uitzending van de BRT komt naast de bouwarbeider Reve ook de meer vertrouwde kant van de schrijver in beeld: zijn liefde voor het katholicisme en vooral zijn eindeloze gevecht met Koning Alcohol. En hij is niet de enige dorpling die met die verschrikker worstelt. Zoals *monsieur* Ecclésiaste, de houtkoning, een even schilderachtig als zonderling keuterboertje voor wie de schrijver grote genegenheid koestert. De cameraploeg weet hem op het celluloid vast te leggen. Terwijl de man rustig met een handkarretje de dorpsstraat afwandelt, vertelt Reve zijn verhaal: 'De houtkoning heeft gedurende zeven jaar een zware strijd met de duivel uitgevochten. De duivel wilde van hem dat hij niet

alleen dronk als hij zin had, maar ook als hij geen zin had. Uiteindelijk heeft hij het met Gods hulp van de duivel gewonnen en nu drinkt hij alleen nog maar als hij echt zin heeft. De eerlijkheid gebiedt echter wel te zeggen dat hij heel vaak zin heeft, dat wel.'

Diezelfde houtkoning moet ook regelmatig te hulp schieten wanneer de zwaarmoedigheid en de loeiende mistralwind Reve naar de fles drijven. 'Soms wordt het je te veel en weet ik dat ik het weer eens op een zuipen ga zetten. Dan breng ik mijn jachtgeweer naar de houtkoning en zeg hem: 'Ik ben bang dat het weer zover is.' 'Ja,' zegt hij dan, 'dat komt wel goed.' Daarna drink ik me in een paar uur helemaal lam en op een bepaalde tijd in de avond - ik lig dan bewusteloos op de grond - legt hij me in bed en gooit een deken over me heen. Dan is alles weer goed.'

Ondanks (of dankzij?) zijn dorstige natuur lukt het Reve om een flinke productie te realiseren. In tegenstelling tot Joop Schaffhuizen die de stilte en de verlatenheid van de Drôme verafschuwt en regelmatig de wijk naar Schiedam neemt, schrijft Reve in Le-Poët-Laval de ene bestseller na de andere. Het is de vruchtbaarste periode uit zijn loopbaan, waarin onder andere *Oud en eenzaam* (1978), *Moeder en zoon* (1980), *De vierde man* (1984) en *Bezorgde ouders* (1988) het licht zien. Daarnaast schrijft hij talloze brieven van hoog literair niveau. Vooral die aan 'kunstbroeder Carmiggelt' geven een mooie kijk op het dorpsleven zoals Reve het beleeft. En altijd weer is het *monsieur* Ecclésiaste die met veel humor ten tonele wordt gevoerd: 'De houtkoning zegt: 'Alles is van te voren bepaald; alleen, wij weten het niet.' In een deel van zijn boerderij spookt het, naar men vertelt, maar hij zegt zelf: 'Het kan zijn dat het zo is, maar het kan ook zijn dat het niet zo is.' Hij heeft een paard van 31 jaar oud en een hond van wel 20, beide kreupel en nutteloos, maar hij blijft ze verzorgen: 'Het zijn mijn kameraden,' zegt monsieur Ecclésiaste. Zo schuift het leven verder [...].'

En in een andere brief: 'Zondagavond vroor het ongehoord hard. In de schaduw bleef de rijp tot de middag liggen. Des ochtends vroeg verscheen in de straat de houtkoning met zijn invalide hond. Hij had zich op zijn merkwaardigst, met ontelbare mantels en sjalen omgeven en zich tevens, tot bestrijding van de koude, kennelijk van de volledige medewerking en steun van Koning Alcohol verzekerd. Hij zong met schorre stem en voerde op straat een soort mensendans uit die ik nog op geen dansschool ooit gedoceerd heb gezien. Des middags betrok het weer reeds.'*

Het Franse avontuur van 'Wolf' en 'Matroos Vosch' zou meer dan twintig jaar duren. In 1993 verlaten ze de Drôme en vestigen ze zich in het Belgische Machelen a/d Leie. La Grâce wordt verkocht, maar het 'Geheim Landgoed' blijft in bezit. Tijdens de zomer van 1997 keert Reve eens terug in gezelschap van de jonge Vlaamse auteur Erwin Mortier, die van het bezoek een dagboek bijhoudt. Het wordt een debacle. Reve is er niet goed aan toe. De eerste tekenen van Alzheimer hebben zich geopenbaard. Hij gedraagt zich als een onhandelbare paljas die de jarenlange strijd met Koning Alcohol inmiddels definitief heeft verloren. Mortier weet zich geen raad, evenmin als een marktkoopvrouw bij wie Reve in volle ernst *trois melons catholiques* bestelt. Vanaf die tijd gaat het gestaag bergafwaarts tot de vernietigende ziekte hem uiteindelijk de pen uit handen neemt en daarmee een van de allergrootsten van de naoorlogse Nederlandse literatuur voorgoed tot zwijgen brengt.

* Uit: **Gerard Reve: Brieven aan Simon Carmiggelt**

Aanbevolen literatuur

Erwin Mortier: Avonden op het landgoed. Op reis met Gerard Reve. Uitgeverij: De Bezige Bij.

tekst **Andy Arnts** foto **Emiel van Moerkerken**